

FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA BO`LAJAK IQTISODCHILARNI KASBIY KOMPETENTLIGINI OSHIRISH SHART-SHAROITLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8432735>

Mirzamaxmudova N.T

*Farg'ona politexnika instituti
katta o`qituvchisi*

Annotatsiya

Ushbu maqolada bo`lajak iqtisodchilarni har tomonlama kamol toptirish uchun o`quv jarayonini shakllantirish aspektlari ko`rsatib o`tilgan. Bo`lajak iqtisodchi nafaqat iqtisodiy jarayonlarni tushunish uchun muhim bo`lgan asosiy fanlarni, balki mehnat bozoridagi zamonaviy talablarni ham hisobga olishi zarur. Maqolada ta`lim jarayonini tashkillash uchun o`qituvchi oldiga qo`yiladigan talablar ham sanab o`tilgan.

Kalit so`zlar

fanlararo integratsiya, optimallashtirish, simpleks, resurslarni taqsimlash, Maple, informatika, reklama bozori, reklama samaradorligi, talab va taklif.

УСЛОВИЯ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩЕГО ЭКОНОМИСТА НА ОСНОВЕ МЕЖПРЕДМЕТНОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Мирзамахмудова Н.Т

*старший преподаватель
Ферганского политехнического института*

Аннотация

В данной статье рассмотрены аспекты формирования учебного процесса для всестороннего развития будущих экономистов. Будущему экономисту необходимо учитывать не только фундаментальные науки, важные для понимания экономических процессов, но и современные требования рынка труда. Также в статье перечислены требования к преподавателю по организации учебного процесса.

Ключевые слова

междисциплинарная интеграция, оптимизация, симплекс, распределение ресурсов, Maple, информатика, рекламный рынок, эффективность рекламы, спрос и предложение.

CONDITIONS FOR INCREASING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF A FUTURE ECONOMIST ON THE BASIS OF INTER-SUBJECT INTEGRATION.

Mirzamakhmudova N.T

senior lecturer at the Fergana Polytechnic Institute.

Annotation

This article discusses aspects of the formation of the educational process for the comprehensive development of future economists. The future economist needs to take into account not only the fundamental sciences that are important for understanding economic processes, but also the modern requirements of the labor market. The article also lists the requirements for the teacher to organize the educational process.

Key words

interdisciplinary integration, optimization, simplex, resource allocation, Maple, informatics, advertising market, advertising effectiveness, supply and demand.

Fanlararo integratsiya turli fanlarni birlashtirib, ularni bitta mavzuga bog'laydigan o'qitish usulidir. Ushbu yondashuvning maqsadi turli sohalardagi bilimlarning bir-biri bilan qanday aloqadorligi, shuningdek, ularning o'zaro ta'siri va bir-biri bilan qanday bog'liqligini ko'rsatishdir. Fanlararo integratsiya bo'lajak iqtisodchilarni muhim elementlardan biri bo'lib hisoblanadi, chunki u talabalarga nafaqat iqtisodiy bilimlarni, balki matematika, statistika, moliya, huquq va boshqalar kabi turli sohalardan ham bilimlarni o'zlashtirishga yordam beradi. Bu esa o'z navbatida faqatgina iqtisod fanidan bilim olishgagina yordam berib qolmay, balki iqtisodiy jarayonlar va muammolarni chuqurroq tushunishga imkoniyat yaratadi.[5]

Shunday ekan, ta'lim jarayonini qanday tashkillashtirish maqsadga muvofiq? Ushbu savolga quyidagicha javob berish mumkin[3]:

1. Matematika: iqtisodchilar ta'limining muhim qismi hisoblanadi. Interfaol o'qitish usuliga o'quvchilarga iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tushunish imkonini beradigan turli matematik usullar va misollarni kiritish mumkin.

2. Tez o'qitish usuli: Ushbu o'qitish usulida turli xil o'qitish usullaridan foydalanish mumkin, masalan, vazifaga asoslangan o'rganish va real vaqt rejimida vaziyatni hal qilish. Bu talabalarga mavzuni tez o'zlashtirish va asosiy tushunchalarni yaxshiroq tushunish imkonini beradi.

3. Kutubxona, Internet resurslaridan foydalanish. Talabalar turli iqtisodiy mavzular bo'yicha tadqiqotlar uchun boy ma'lumotlar bazasiga kirishlari mumkin.

4. Maple dasturiy ta'minotidan foydalanish. Maple - bu matematik hisoblar uchun maxsus ishlab chiqilgan dastur bo'lib, talabalarga iqtisodiy modellar bilan bog'liq turli xil hisob-kitoblarni bajarishga yordam beradi.

5. Interfaol topshiriqlar va seminarlar: Talabalarning bilimni tekshirish uchun biz ularga mavzuni yaxshiroq tushunishga va bilimlarini baholashga yordam beradigan interfaol topshiriqlar va mahorat darslarini taqdim etishimiz mumkin.

6. Mutaxassislar bilan o'zaro aloqa: talabalarga qo'shimcha bilim va amaliy tajriba orttirishda yordam beradigan iqtisod sohasidagi mutaxassislar bilan muloqot qilish imkoniyatini tashkillash.

7. Turli formatlar va mobil qurilmalarda o'rganish: Talabalarga video, audio, matn formati kabi turli formatdagi o'quv materiallarini taqdim etish, shuningdek, mobil qurilmalarda o'rganish imkoniyatini berish muhimdir.

8. Mustaqil ishlashga asoslangan ta'lim: Internetda amalga oshirilishi mumkin bo'lgan vazifaga asoslangan o'rganishni yaratish. Shu bilan birga, topshiriqlar, javoblarni tekshirish, baholash va fikr-mulohazalarni olish imkoniyati mavjud bo'lishi.

9. Bilimlarni baholash usullari: talabalarga iqtisoddagi muammoli masalalar bilan tanishish va ularni hal etish usullarini o'rganishga yordam beradigan bilimlarni baholash tizimini kiritish. Bu testlar, kurs ishlari, tajriba topshiriqlari va boshqalar shaklida bo'lishi mumkin.

10. Maple dasturidan foydalanish: talabalarga matematik hisob-kitoblarni amalga oshirish va iqtisodiy modellarni tahlil qilish imkonini beradigan Maple dasturidan foydalanishni o'rgatish.

11. Iqtisodiy ta'limni qo'llab-quvvatlash va takomillashtirish: talabalarning bilim va ko'nikmalarini to'ldirishga yordam beradigan iqtisodiyotga oid turli tadbirlarni, shu jumladan konferentsiyalar, seminarlar va boshqa ilmiy tadbirlarni kiritish.

Fanlararo integratsiyani amalga oshirish uchun o'qituvchi turli fanlar bo'yicha keng bilimga ega bo'lishi, shuningdek, darslarni loyihalash va amalga oshirishda kompetentsiyalarga ega bo'lishi kerak. U bir nechta predmetlarning mazmunini bog'lay olishi, ularning o'zaro bog'liqligini aniqlashi va buni aniq muammolarni hal qilishda qo'llashi kerak[2].

Bundan tashqari, bunday o'qituvchi o'qitishning zamonaviy yondashuvlarini bilishi, turli o'quv dasturlari bilan tajribaga ega bo'lishi va zamonaviy o'qitish usullaridan foydalana olishi kerak. Shuningdek, u o'quv natijalarini baholash va o'quv materiallarini ishlab chiqishda malakali bo'lishi kerak.

Umuman olganda, o'qituvchi keng dunyoqarashga ega bo'lishi, o'quvchilarning turli bilim sohalari o'rtasidagi bog'liqlikni yaxshiroq tushunishiga yordam beradigan samarali darslar yaratish uchun doimo bilim olishga, rivojlanishga va o'z-o'zini takomillashtirishga tayyor bo'lishi kerak[4].

Fanlararo integratsiyadan foydalanganda siz matematik dasturlash bo'yicha bilimlarni boshqa fanlar bo'yicha bilimlar bilan birlashtirishingiz mumkin. Masalan, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirishda iqtisodiyot, menejment va muhandislik bilimlaridan foydalanish mumkin. Bu ishlab chiqarishni yaxshilash va resurslardan samaraliroq foydalanish uchun matematik dasturlashdan qanday foydalanish mumkinligini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Simpleks usuli chiziqli dasturlash usullaridan biri bo'lib, chiziqli tenglamalar tizimining optimal yechimini aniqlash uchun qo'llaniladi. Simpleks usuliga asoslangan fanlararo integratsiyaga quyidagi misol bo'lishi mumkin[2]:

Mavzu: Reklamani joylashtirishni optimallashtirish

Matematika: Chiziqli tenglamalar tizimini yechishning simpleks usuli, chiziqli dasturlash.

Iqtisodiyot: reklama bozori, reklama samaradorligi, talab va taklif.

Informatika fanlari: Maple dasturidan foydalanish.

Amalga oshirish bosqichlari:

1. Talabalarga reklama joylashtirishni optimallashtirish - reklama xarajatlari va auditoriya qamrovi ko'proq bo'lgan yerni tanlash omillarga asoslangan eng yaxshi reklama joylashtirishlarini topish jarayoni ekanligini tushuntiring.

2. Talabalarga simpleks usuli chiziqli tenglamalar sistemasini yechishda foydalaniladigan chiziqli dasturlash usuli ekanligini tushuntiring.

3. Talabalar bilan simpleks usuli asosida optimallashtirish modelini yaratish uchun elektron jadval dasturidan qanday foydalanishni muhokama qiling.

4. Iqtisodiy kontekstda reklama- sotish va daromad olish uchun samarador vosita ekanligini tushuntiring.

5. Talabalardan simpleks usuli yordamida reklamani optimallashtirish modelini yaratishni so'rang. Ularning modeli reklama narxi va kutilayotgan savdo hajmi kabi turli omillarni o'z ichiga olishi kerak.

6. Reklamani joylashtirishni optimallashtirish talaba modeliga asoslangan grafik va hisob-kitoblarni tuzish.

Bu qadamlarning barchasi talabalarga reklama joylashtirishni optimallashtirish uchun matematik dasturlash, iqtisodiy tamoyillar va informatikadan qanday foydalanishni to'liq tushunishga imkon beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurazakov, A., Mirzamahmudova, N., & Maxmudova, N. (2021). "IQTISOD" YO'NALISHI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDA MATEMATIKA FANINI O'QITISH USLUBIYOTI. *Scientific progress*, 2(7), 728-736.
2. Abdurazakov, A., Mirzamahmudova, N., & Maxmudova, N. (2021). Iqtisodiy masalalarni maple dastur tizimi yordamida yechish uslubiyoti. *Scientific progress*, 2(7), 737-745.
3. Mirzamaxmudova, N. T. (2022). Oliy talim muassasalarida "oliy matematika" fanini oqitishning ayrim uslubiy xususiyatlari. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2(1), 186-192.
4. Королькова С.А. Компетентностный подход в профессиональном обучении // Вестник ВолГУ. Серия 6. – Вып. 11. 2008-2009. – С. 29-33.
5. Баляйкина В.М., Маскаева Т.А., Лабутина М.В., Чегодаева Н.Д. Межпредметные связи как принцип интеграции обучения // Современные проблемы науки и образования. – 2019. – № 6.;
URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=29320> (дата обращения: 26.07.2021).